

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
П'ята секція

РІШЕННЯ

Справа «А.Н. проти України»
(Заява № 13837/09)

СТРАСБУРГ

29 січня 2015 року

ОСТАТОЧНЕ

29/04/2015

Офіційний переклад

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до [пункту 2](#) статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «А.Н. проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція),
засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Марк Віллігер (<...>), Голова,
Ангеліка Нуссбергер (<...>),
Боштьян М. Зупанчіч (<...>),
Ганна Юдківська (<...>),
Вінсент А. Де Гаetano (<...>),
Андре Потоцький (<...>),
Алеш Пейхал (<...>), судді,
та Клаудія Вестердік (<...>), Секретар секції,

після обговорення за зачиненими дверима 16 грудня 2014 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 13837/09), яку 15 лютого 2009 року подав до Суду проти України на підставі [статті 34](#) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) громадянин України пан А.Н. (далі - заявник). Голова секції задовольнив клопотання заявника про нерозголошення відомостей про його особу ([пункт 4](#) правила 47 Регламенту Суду).

2. Уряд України (далі-Уряд) представляв його Уповноважений, на той час - п. Н. Кульчицький.

3. Посилаючись на [статтю 3](#) Конвенції, заявник стверджував, зокрема, що його катували працівники міліції з метою примусити зізнатися у вчиненні вбивства, та що з цього приводу не було проведено ефективного розслідування. Заявник також скаржився за [пунктом 1](#) статті 6 Конвенції на те, що національні суди несправедливо визнали його винним на підставі доказів, отриманих внаслідок жорстокого поводження. Крім того, заявник скаржився за статтею 3 Конвенції на те, що під час тримання під вартою йому не було забезпечено належне лікування.

4. 27 вересня 2012 року про вищенаведені скарги було повідомлено Уряд.

ФАКТИ

І. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1980 році та станом на цей час відбуває покарання у вигляді позбавлення волі.

А. Убивство, стверджуване жорстоке поводження та розслідування на національному рівні

6. 15 листопада 2004 року у місті Димитрові Донецької області на автобусній зупинці було вбито чоловіка. За цим фактом було порушено кримінальну справу.

7. Згідно з твердженнями заявника 12 грудня 2004 року працівники міліції доправили його до якогось приміщення, де допитували та катували з метою здобути зізнання у вчиненні вбивства. Катування, як стверджувалось, полягало у застосуванні електрошоку та завданні тілесних ушкоджень.

8. 14 грудня 2004 року заявник написав заяву про явку з повинною, визнавши, що він вчинив вбивство.

9. Того ж дня заявнику призначили захисника та допитали в якості підозрюваного. Під час допиту у присутності захисника заявник стверджував, що увечері

15 листопада 2004 року він зустрів потерпілого на автобусній зупинці та спитав, чи є у нього цигарки; потерпілий відреагував агресивно, і між ними виникла суперечка, що переросла у бійку; коли потерпілий напав на заявника з ножом, останній схопив його за руку, в якій той тримав ніж, а у певний момент під час бійки між ними ніж, що перебував у руці потерпілого, і завдав останньому смертельного удару в шию. Слідчий також просив заявника пояснити, звідки у нього набряк на лівому передпліччі в районі зап'ястка. Заявник заперечив стосовно того, що згадане ушкодження можна охарактеризувати як набряк, та додав, що його могло бути спричинено застосуванням до нього наручників.

10. Увечері 14 грудня 2004 року було складено протокол затримання заявника.

11. 15 грудня 2004 року заявника оглянув судово-медичний експерт, який повідомив, що у заявника немає тілесних ушкоджень. Згідно з поясненнями заявника експерт оглянув його поверхово і не вимагав роздягнутися.

12. 16 грудня 2004 року заявник взяв участь у відтворенні обстановки і обставин події, та у присутності захисника пояснив і показав, як розвивався конфлікт між ним і потерпілим, і як останньому було завдано смертельне ушкодження.

13. 17 грудня 2004 року Дмитровський міський суд Донецької області продовжив строк затримання заявника до 24 грудня 2004 року. 24 грудня 2004 року Дмитровський міський суд Донецької області обрав заявникові запобіжний захід у вигляді взяття під варту. Під час згаданих судових засідань заявник у

присутності захисника описував обставини події так само, як і раніше. Він також стверджував, що працівники міліції не здійснювали на нього тиск. Заявник тоді визнав, що постійно приймає трамадол (опіоїдний анальгетик), та вказав, що перед подією 15 листопада 2004 року прийняв п'ять пігулок трамадолу.

14. 24 грудня 2004 року заявнику пред'явлено обвинувачення у вчиненні вбивства. Його ще раз допитали у присутності захисника. Заявник повторив деталі боротьби між ним та потерпілим, а також обставини загибелі потерпілого.

15. 28 грудня 2004 року заявника було поміщено до слідчого ізолятора № 6 м. Артемівська Донецької області (далі - СІЗО). Після поміщення заявник пройшов медичний огляд, під час якого не було виявлено жодних тілесних ушкоджень.

16. 8 та 14 січня 2005 року мати заявника зверталася до прокуратури зі скаргою, стверджуючи, що працівники міліції катували заявника та примусили його зізнатися у вчиненні злочину, якого він не вчиняв.

17. 24 лютого 2005 року судово-медичний експерт склав висновок, у якому, посилаючись на результати дослідження акту судово-медичної експертизи від 15 грудня 2004 року, зазначив, що на час проведення медичного огляду заявника жодних тілесних ушкоджень не було виявлено.

18. Того ж дня прокуратура міста Димитрова відмовила у порушенні кримінальної справи у зв'язку зі скаргами на катування, вказуючи на відсутність в діях працівників міліції складу злочину.

19. 11 березня 2005 року заявника було допитано ще раз. Під час допиту він заперечив обвинувачення у

вчиненні вбивства та відмовився від своїх попередніх показів, стверджуючи, що обмовив себе, оскільки боявся працівників міліції.

20. 15 березня 2005 року справу передано на розгляд до Димитровського міського суду Донецької області.

21. 15 квітня 2005 року заявник подав до Димитровського міського суду Донецької області заяву про проведення його судово-медичної експертизи. Заявник назвав прізвища трьох працівників міліції, які, як стверджувалось, катували його 12 грудня 2004 року, та вказав місце, де це відбувалося. Він стверджував, що його підвісили на горизонтальній перекладині головою донизу із вдягненими на нього наручниками; на голову йому надягли протигаз; до різних частин його тіла, включаючи статеві органи, застосовували електричний струм. Заявник стверджував, що після тривалого жорстокого поводження він не витримав і погодився з вигаданою працівниками міліції версією подій; потім його відвезли на місце злочину та повідомили деталі, про які він мав свідчити під час розслідування.

22. 21 квітня 2005 року Димитровський міський суд Донецької області доручив прокуратурі провести перевірку за скаргами заявника; суд також призначив проведення судово-медичної експертизи.

23. 29 квітня 2005 року судово-медичний експерт склав висновок, у якому, посилаючись на результати дослідження акту судово-медичної експертизи заявника від 15 грудня 2004 року та висновку експерта від 24 лютого 2005 року, зазначив, що на час проведення судово-медичної експертизи заявник не страждав від будь-яких тілесних ушкоджень.

24. 4 травня 2005 року, ґрунтуючись на результатах досудового розслідування, прокуратура міста Димитрова відмовила у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції, дійшовши висновку про відсутність у їх діях ознак складу злочину.

25. 6 липня 2005 року заявника обстежив судово-медичний експерт, який повідомив, що у заявника були рубці на променево-зап'ясткових суглобах та на лівій боковій і передній поверхні грудної клітини. Експерт зазначив, що рубці утворилися у результаті тілесних ушкоджень, завданих дією тупих предметів, та могли бути отримані у період від шести місяців до півтора року до проведення судово-медичної експертизи. Крім того, експерт повідомив про наявність рубця на правому передпліччі, і зазначив, що той утворився від тілесного ушкодження, спричиненого дією тупого предмета; на думку експерта, ушкодження могло бути отримане більш ніж за три роки до проведення медичного обстеження. Експерт кваліфікував зазначені тілесні ушкодження як легкі.

26. 8 липня 2005 року прокуратура Донецької області скасувала постанови прокуратури міста Димитрова від 24 лютого та 4 травня 2005 року як необґрунтовані, і призначила проведення додаткової дослідної перевірки.

27. 11 жовтня 2005 року після проведення додаткової перевірки прокуратура міста Димитрова винесла нову постанову про відмову у порушенні кримінальної справи у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поводженням. Прокурор зауважив, що заявник раніше не скаржився на жорстоке поводження, що працівники міліції заперечили твердження

останнього, згідно з висновком судово-медичної експертизи від 15 грудня 2004 року у заявника не зафіксовано жодних тілесних ушкоджень, а у висновку судово-медичної експертизи від 7 липня 2005 року зазначено, що у заявника є певні старі рубці, що не підтверджують його скарг.

28. 7 вересня 2005 року за призначенням суду заявника обстежено судово-медичною експертною комісією. В експертному висновку від 7 листопада 2005 року комісія встановила наявність у заявника рубців на обох вушних раковинах, на лівій боковій поверхні грудної клітини, в області передпліч, зап'ястків, правій гомілці та щиколотці, і пігментованої ділянки на правому боці грудної клітини заявника. Експерти зазначили, що рубці утворилися від тілесних ушкоджень, яких заявнику могло бути завдано за шість місяців до дати обстеження або раніше; деякі з тілесних ушкоджень могли бути спричинені застосуванням наручників. Комісія кваліфікувала тілесні ушкодження як легкі.

29. 15 лютого 2006 року на виконання постанови суду комісія судово-медичних експертів також повідомила, що на основі наявних медичних висновків неможливо встановити, коли утворилися виявлені у заявника тілесні ушкодження - до або після 15 грудня 2004 року.

30. 17 квітня 2006 року Дмитровський міський суд Донецької області повернув справу на додаткове розслідування, зазначивши, що слідчий не встановив низки важливих фактів, включаючи час смерті потерпілого та будь-який мотив вчинення заявником злочину. Прокурор оскаржив цю постанову.

31. 15 вересня 2006 року апеляційний суд Донецької області скасував постанову від 17 квітня 2006 року як необґрунтовану та направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

32. 29 грудня 2006 року за результатами проведення стаціонарної судово-психіатричної експертизи складено висновок, у якому зазначалося, що заявник переніс тимчасовий розлад психічної діяльності.

33. Під час судового розгляду заявник заперечував проти пред'явлених йому обвинувачень та стверджував про жорстоке поводження з ним працівників міліції, які примусили його взяти на себе відповідальність за скоєний злочин. Суд допитав експерта, який проводив судово-медичну експертизу 15 грудня 2004 року і 6 липня 2005 року, щодо наявності протиріч за результатами вказаних обстежень. Експерт пояснив, що першу експертизу проведено з метою документування видимих тілесних ушкоджень у заявника, а окремого питання щодо наявності в останнього рубців експерту не було поставлено. Він також зазначив, що під час цього обстеження він просив заявника роздягнутися. Проте заявник стверджував, що експерт не просив його роздягатися.

34. 8 жовтня 2007 року Дмитровський міський суд Донецької області визнав заявника винним у вчиненні вбивства та обрав йому покарання у вигляді позбавлення волі на строк дванадцять років. Суд встановив вину заявника, посилаючись на визнавальні покази заявника, надані ним у присутності свого захисника у період з 14 по 24 грудня 2004 року, включаючи пояснення заявника, які він надав під час судового засідання щодо обрання йому запобіжного

заходу. Суд також посилався на інші покази свідків, письмові, речові докази та висновки експертів.

35. Суд відхилив скарги заявника щодо жорстокого поводження з ним як безпідставні. Так, суд посилався на результати судово-медичних експертиз від 15 та 28 грудня 2004 року, відповідно до яких у заявника не виявлено жодних тілесних ушкоджень. Суд також зазначив, що експерти не зробили жодних припущень з приводу того, як могли виникнути тілесні ушкодження, пізніше виявлені у заявника. Що стосується тілесних ушкоджень на зап'ястках, суд зазначив, що останні могли виникнути від застосування наручників, і додав, що з грудня 2004 року по березень 2005 року до заявника постійно застосовували наручники під час конвоювання до суду та з суду.

36. Заявник оскаржив вирок, стверджуючи, зокрема, що визнання його винним було незаконним і ґрунтувалося на доказах, отриманих внаслідок жорстокого з ним поводження.

37. 6 червня 2008 року апеляційний суд Донецької області залишив апеляційну скаргу заявника без задоволення, а вирок суду першої інстанції - без змін. Суд зазначив, що скарги заявника на жорстоке поводження були неправдоподібними і у будь-якому випадку їх було належним чином розглянуто прокуратурою і судом першої інстанції. Суд зазначив, що заявник надав визнавальні покази у період з 14 до 24 грудня 2004 року у присутності свого захисника і що 15 та 28 грудня 2004 року за результатами проведення судово-медичної експертизи заявника жодних тілесних ушкоджень зафіксовано не було.

38. Заявник подав касаційну скаргу до Верховного Суду України, стверджуючи, зокрема, що визнання його винним ґрунтувалося на доказах, отриманих внаслідок жорстокого поводження.

39. 15 серпня 2008 року Верховний Суд України залишив касаційну скаргу заявника без задоволення як безпідставну.

40. Після визнання його винним заявник оскаржив постанову від 11 жовтня 2005 року, відповідно до якої прокурор відмовив у порушенні кримінальної справи у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поводженням.

41. 9 лютого 2010 року Димитровський міський суд Донецької області скасував оскаржувану постанову, вважаючи, що це питання не було ретельно досліджено.

42. Прокурор оскаржив цю постанову.

43. 10 березня 2010 року апеляційний суд Донецької області скасував постанову від 9 лютого 2010 року та направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

44. 9 вересня 2010 року Димитровський міський суд Донецької області залишив скаргу заявника на постанову від 11 жовтня 2005 року без задоволення у зв'язку із закінченням строку оскарження зазначеної постанови.

45. Апеляційний суд Донецької області та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ 7 жовтня 2010 року та 8 квітня 2011 року відповідно залишили постанову від 9 вересня 2010 року без змін.

В. Медична допомога під вартою

46. 3 грудня 2004 року по червень 2005 року заявник проходив рентгенологічні обстеження легень, за результатами яких відхилень не виявлено.

47. 25 червня 2005 року заявник звернувся до медичної частини СІЗО зі скаргами на кашель з мокротинням, слабкість та жар. Заявника оглянув лікар-терапевт і діагностував у нього хронічний бронхіт у стадії загострення. Його було госпіталізовано до медичної частини СІЗО та забезпечено стаціонарним лікуванням.

48. 4 липня 2005 року заявника було виписано з медичної частини у задовільному стані та рекомендовано уникати переохолодження.

49. З липня 2005 року по жовтень 2006 року заявник проходив рентгенологічні обстеження, за результатами яких відхилень не було виявлено. Заявник не скаржився на стан свого здоров'я.

50. 13 листопада 2006 року заявник отримав лікування у місцевій лікарні у зв'язку з різними ранами на обох передпліччях та подряпинами на шиї і животі. Було встановлено, що він вчинив спробу самогубства.

51. Наступного дня заявника оглянув лікар-психіатр, який констатував у нього психічний та поведінковий розлад внаслідок вживання опіатів, що призводять до психопатичного розладу. Заявник додатково отримав амбулаторну психіатричну допомогу.

52. 3 грудня 2006 року по лютий 2008 року заявник проходив рентгенологічні обстеження, за результатами яких патологій не виявлено. Він не скаржився на стан свого здоров'я.

53. 19 липня 2008 року заявника етаповано з СІЗО до виправної колонії. Після прибуття до виправної колонії заявник пройшов медичний огляд, і у нього було діагностовано хронічний бронхіт.

54. 23 липня 2008 року заявник пройшов рентгенологічне обстеження, за результатами якого патологій не виявлено.

55. У травні 2009 року заявник пройшов курс лікування від бронхіту у стадії загострення.

56. У січні 2010 року у заявника було діагностовано туберкульоз правої легені. Йому було рекомендовано госпіталізацію до обласної протитуберкульозної лікарні на базі Жданівської виправної колонії № 3 для подальшого обстеження та лікування. Заявник відмовився від госпіталізації.

57. З 22 по 27 лютого 2010 року заявника було оглянуто в обласній протитуберкульозній лікарні Жданівської виправної колонії № 3.

58. 26 лютого 2010 року у заявника було діагностовано залишкові зміни після перенесених туберкульозу та плевриту. Йому було рекомендовано пройти трирічний курс протитуберкульозної терапії. Заявник відмовився від проходження рекомендованого курсу терапії.

59. 5 грудня 2012 року у заявника діагностовано хронічний бронхіт у стадії ремісії та хронічний гайморит у стадії ремісії. У медичній частині виправної колонії заявник додатково отримав амбулаторну допомогу лікаря-терапевта.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

60. Відповідні положення [Кримінально-процесуального кодексу України](#) від 28 грудня 1960 року (у редакції, чинній станом на час подій) наведено в рішенні у справі [«Каверзін проти України»](#) (Kaverzin v. Ukraine) (заява № 23893/03, п. 45, від 15 травня 2012 року).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [СТАТТІ 3](#) КОНВЕНЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЖОРСТОКИМ ПОВОДЖЕННЯМ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ

61. Заявник скаржився, що його катували працівники міліції, і що ефективного розслідування згаданих скарг проведено не було. Він посилався на [статтю 3](#) Конвенції, відповідно до якої:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поведженню або покаранню.».

A. Процесуальний обов'язок за [статтею 3](#) Конвенції

1. Прийнятність

62. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

2. Суть

63. Уряд стверджував, що національні органи влади вжили усіх необхідних заходів для виконання свого процесуального обов'язку за [статтею 3](#) Конвенції. Уряд вказав, що розгляд скарги заявника було здійснено з необхідною оперативністю та ретельністю.

64. Заявник не погодився з цим і стверджував, що держава не провела ефективного розслідування його скарг на жорстоке поводження.

65. Суд повторює, що коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке поводження з нею працівників міліції або інших представників держави, яке було таким, що порушує [статтю 3](#) Конвенції, це положення, взяте у поєднанні із загальним обов'язком держави за [статтею 1](#) Конвенції, за своїм змістом вимагає проведення ефективного офіційного розслідування. Для того, щоб таке розслідування вважалось «ефективним», воно повинно призвести до встановлення фактів справи

та до встановлення і покарання винних осіб. Це не є обов'язком досягнення результату, але є обов'язком вжиття заходів. Державні органи повинні вживати усіх розумних і доступних їм заходів для забезпечення збирання доказів, що стосуються події, включаючи, серед іншого, покази свідків, висновки судових експертиз та ін. Будь-який недолік розслідування, який підриває його здатність до встановлення походження тілесних ушкоджень або винних осіб, створюватиме небезпеку недотримання цього стандарту, а вимога щодо оперативності та розумної швидкості є безумовною у цьому контексті (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справах «Міхеєв проти Росії» (Mikheyev v. Russia), заява № 77617/01, п. 107 et seq., від 26 січня 2006 року, та «Ассенов та інші проти Болгарії» (Assenov and Others v. Bulgaria), від 28 жовтня 1998 року, п. 102 et seq., Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII).

66. Щодо цієї справи Суд вважає, що принаймні 15 квітня 2005 року національні органи влади отримали безпідставну скаргу на жорстоке поводження, що породила їхній процесуальний обов'язок відповідно до [статті 3](#) Конвенції провести ефективне розслідування за цією скаргою.

67. Суд має сумніви стосовно того, що національні органи вжили усіх необхідних і достатніх заходів для збирання медичних та інших доказів стверджуваного жорстокого поводження. Суд зазначає, що, незважаючи на клопотання заявника від 15 квітня 2005 року про проведення нової судово-медичної експертизи, судово-медичний експерт склав висновок, який ґрунтувався виключно на результатах попередньої експертизи

(див. [пункт 23](#)). Нова судово-медична експертиза не проводилася до 6 липня 2005 року (див. [пункт 25](#)). Ця необґрунтована затримка виникла з вини органів влади і була недоречною, оскільки у кінцевому підсумку призвела до втрати важливих медичних доказів.

68. Проте 4 травня 2005 року прокуратура, не призначивши жодної нової судово-медичної експертизи, дійшла висновку про відсутність будь-яких ознак злочину і відмовила у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції (див. [пункт 24](#)). Цю постанову, як і попередню постанову аналогічного характеру, скасовано вищестоящою прокуратурою як необґрунтовану, і призначено проведення додаткової дослідної перевірки (див. [пункт 26](#)). Проте повномасштабне розслідування взагалі не було розпочато, оскільки прокуратура в кінцевому підсумку закінчила досудове розслідування постановою про відмову в порушенні кримінальної справи (див. [пункт 27](#)). У зв'язку з цим раніше Суд в різних контекстах вже встановлював, що така дослідна перевірка не відповідає принципам ефективного засобу юридичного захисту з таких причин: на цій процесуальній стадії слідчий, який проводить перевірку, може здійснити лише обмежену кількість процесуальних дій; потерпілі не отримують офіційного статусу, внаслідок чого їх ефективна участь у процесі унеможлиблюється; будь-який інший засіб юридичного захисту потерпілих, включаючи вимогу відшкодування шкоди, має обмежені шанси на успіх, а тому може вважатися теоретичним та ілюзорним (див. вищенаведене рішення у справах «Давидов та інші проти України» (*Davydov and Others v. Ukraine*), пп. 310-312; «Головань проти України» (*Golovan v.*

Ukraine), заява № 41716/06, п. 75, від 5 липня 2012 року; та [«Савіцький проти України»](#) (Savitskyu v. Ukraine), заява № 38773/05, п. 105, від 26 липня 2012 року).

69. Згодом, з огляду на протиріччя між результатами первісного та подальших судово-медичних обстежень заявника, суд першої інстанції призначив проведення додаткової судово-медичної експертизи комісією експертів. Ця комісія виявила на тілі заявника більшу кількість тілесних ушкоджень, ніж було зафіксовано у висновку окремого судово-медичного експерта (див. [пункти 25](#) та [28](#)). Видається, однак, що через затримку та невідповідність первинної медичної інформації комісія судово-медичних експертів *rite* змогла остаточно встановити дату, коли було завдано виявлених тілесних ушкоджень, або надати більше інформації щодо їхнього характеру (див. [пункт 29](#)).

70. Намагання суду продовжити розгляд питання не завершилися успішним усуненням розбіжностей у медичних доказах і за своїм обсягом були обмеженими, а тому не забезпечили ефективність провадження на національному рівні. Зокрема, не видається, що суди достатньою мірою з'ясували обставини, за яких заявника було обстежено 15 грудня 2004 року. Під час судового розгляду експерт надав неоднозначні відповіді на питання щодо обсягу зазначеного обстеження, експерт та заявник не дійшли згоди щодо того, чи у заявника вимагали роздягнутися під час цього обстеження. Незважаючи на отримання додаткових медичних висновків, національні органи влади не розглянули питання про те, чи могли тілесні ушкодження заявника (які з часом перетворилися на рубці) бути видимими на час проведення обстеження 15

грудня 2004 року, хоча лише за день до проведення зазначеного обстеження слідчий допитував заявника про набряк на його лівому передпліччі. Що стосується судово-медичного обстеження від 28 грудня 2004 року, то суди не вжили конкретних заходів для встановлення достовірності отриманих результатів.

71. Суд зазначає, що у справі [«Каверзін проти України»](#) (Kaverzin v. Ukraine, заява № 23893/03, пп. 173-180, рішення від 15 травня 2012 року) він встановив, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке з ними поводження становило системну проблему у розумінні [статті 46](#) Конвенції. Суд доходить висновку, що, у світлі обставин справи та відповідно до його попередньої практики, у цій справі національні органи влади також не виконали свій процесуальний обов'язок щодо проведення ефективного розслідування скарг на жорстоке поводження.

72. Отже, було порушення процесуального аспекту [статті 3](#) Конвенції.

В. Матеріальний аспект [статті 3](#) Конвенції

1. Прийнятність

73. Уряд стверджував, що скарга на жорстоке поводження працівників міліції із заявником була явно необґрунтованою. Уряд вказав, що згідно з первинними судово-медичними обстеженнями та висновками заявник не мав тілесних ушкоджень. Хоча за результатами подальших обстежень було виявлено рубці на тілі заявника, але ні точної дати виникнення цих тілесних ушкоджень, ні точного способу їхнього завдання не встановлено. Уряд стверджував, що не існує достовірних доказів на підтвердження того, що

під час перебування під контролем працівників міліції заявнику було завдано яких-небудь тілесних ушкоджень.

74. Заявник не погодився з цим.

75. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

2. Суть

76. Уряд наполягав на своїй позиції про явну необґрунтованість скарги.

77. Заявник стверджував, що медичних доказів було достатньо для підтвердження його катування працівниками міліції.

78. Суд нагадує, що [стаття 3](#) Конвенції категорично забороняє будь-яке катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження. Щоб підпадати під дію статті 3 Конвенції, жорстоке поводження має досягти мінімального рівня жорстокості. Оцінка цього мінімуму є відносною і залежить від усіх обставин справи, таких як тривалість поводження, його фізичні та психічні наслідки, а в деяких випадках мають враховуватися також стать, вік і стан здоров'я потерпілого. Будь-яке застосування фізичної сили щодо особи, позбавленої свободи, яке не було викликано суворою необхідністю внаслідок її власної поведінки, принижує людську гідність, та в принципі є порушенням права, гарантованого статтею 3 Конвенції (див. рішення у справі [«Лабіта проти Італії»](#) (Labita v. Italy) [GC], заява № 26772/95, пп. 119-120, ECHR 2000-IV).

79. При оцінці доказів Суд зазвичай керується критерієм доведеності «поза розумним сумнівом» (див.

рішення від 18 січня 1978 року у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (Ireland v. the United Kingdom), п. 161, Series A № 25). Проте така доведеність може впливати із сукупності ознак чи схожих неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою. Коли інформація про події, про які йдеться, відома виключно органам влади, - як це має місце у справі щодо ув'язнених осіб, які перебувають під контролем органів влади, - і коли у таких осіб під час їхнього ув'язнення з'являються тілесні ушкодження, це породжує відповідні обґрунтовані презумпції щодо факту. Дійсно, тягар доведення можна вважати покладеним на органи влади, адже саме вони мають надати задовільні та переконливі пояснення (див. рішення у справах «Рібіч проти Австрії» (Ribitsch v. Austria), від 4 грудня 1995 року, п. 34, Series A № 336, та «Салман проти Туреччини» (Salman v. Turkey) [ВП], заява № 21986/93, п. 100, ECHR 2000-VII).

80. У цій справі доказова база щодо стверджуваного жорстокого поводження із заявником є суперечливою. Скарга заявника по суті стосується дати 12 грудня 2004 року. Судово-медичні обстеження 6 липня та 7 вересня 2005 року вперше показали, що на тілі заявника є декілька рубців. Точна дата виникнення тілесних ушкоджень залишається невідомою, оскільки експерти припускають, що тілесні ушкодження заявнику могли бути завдані в межах значного проміжку часу. Однак первинні судово-медичні обстеження від 15 та 28 грудня 2004 року, проведені невдовзі після стверджуваного жорстокого поводження, не зафіксували жодних тілесних ушкоджень у заявника.

Зважаючи на вищезазначені висновки щодо процесуального аспекту [статті 3](#) Конвенції, достовірність результатів первинних судово-медичних обстежень можна поставити під сумнів.

81. У Суду немає потреби вирішувати останнє питання. Якщо погодитися з достовірністю висновків за результатами медичних обстежень 15 та 28 грудня 2004 року, які доводять, що на той час у заявника не було тілесних ушкоджень, тоді усі тілесні ушкодження, зафіксовані пізніше, не мають жодного відношення до скарги заявника на жорстоке поводження, що, як стверджувалося, відбулося 12 грудня 2004 року. Зафіксовані судово-медичними експертами рубці могли утворитися за різноманітних обставин, проте жодна з них не була б релевантною для національних органів влади, які мали розглянути конкретну скаргу заявника.

82. З іншого боку, якщо висновки судово-медичних обстежень від 15 та 28 грудня 2004 року відкинути як недостовірні, тоді у Суду також немає достатніх підстав для прийняття версії заявника щодо перебігу подій. Висновки судово-медичних експертів, засновані на результатах обстежень 6 липня та 7 вересня 2005 року, допускають тривалі періоди, впродовж яких тілесні ушкодження могли бути завдані, і ці періоди виходять далеко за межі дати стверджуваного жорстокого поводження. Слід зазначити, що з 14 грудня 2004 року і надалі заявник підтримував зв'язок зі своїм захисником, і немає жодного документу на підтвердження того, що вони зверталися із клопотаннями про проведення будь-яких судово-медичних експертиз щодо заявника у той час. Насамкінець, відсутні будь-які підтвердження того, що

12 грудня 2004 року (дати, якої стосуються скарги заявника) чи навіть 13 грудня 2004 року заявник знаходився під контролем працівників міліції, а тому не виникає жодної презумпції факту на користь версії заявника.

83. Загалом, твердження заявника щодо місця, часу та методів жорстокого поводження, а також осіб, які завдали тілесних ушкоджень, не підтверджуються медичними або іншими доказами, і Суд не може їх прийняти. Суд встановив згідно з процесуальним аспектом [статті 3](#) Конвенції, що національні органи влади не провели ефективного розслідування за скаргами заявника на жорстоке поводження і не забезпечили вжиття необхідних заходів для збору доказів у справі. Зазначені недоліки становили порушення процесуального аспекту цього положення Конвенції. Щодо матеріального аспекту статті 3 Конвенції Суд не встановлює жодних порушень.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [ПУНКТУ 1](#) СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

84. Заявник скаржився, що суди неналежним чином оцінили докази і несправедливо визнали його винним на підставі його визнавальних показів, отриманих внаслідок жорстокого поводження. Заявник посилався на [пункт 1](#) статті 6 Конвенції, відповідні положення якого передбачають таке:

«1. Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи ... судом, ... який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення...».

85. Уряд стверджував, що національні суди вирішили справу заявника на основі доказів, отриманих органами влади у законний спосіб із належним

дотриманням прав заявника. Національні суди ґрунтувалися на визнавальних показах заявника, наданих у присутності його захисника, і не було підстав ставити під сумнів якість цих доказів.

86. Заявник не погодився із цим.

87. Суд зазначає, що з 14 по 24 грудня 2004 року заявник у присутності захисника надавав вичерпні визнавальні покази. Частину цих показів надано під час судових засідань при вирішенні питання щодо обрання запобіжного заходу. Ці покази разом з іншими доказами національними судами використано при розгляді кримінальної справи заявника. Щодо стверджуваного жорстокого поводження 12 грудня 2004 року Суд відхилив відповідну скаргу за [статтю 3](#) Конвенції. Тому Суд вважає, що за обставин даної справи не виникає жодних питань за [статтю 6](#) Конвенції у зв'язку із твердженням заявника про те, що його визнано винним на підставі доказів, отриманих внаслідок жорстокого поводження з ним (див. рішення у справах [«Єрохіна проти України»](#) (Yerokhina v. Ukraine), заява № 12167/04, п. 77, від 15 листопада 2012 року, та [«Ніколаєнко проти України»](#) (Nikolayenko v. Ukraine), заява № 39994/06, п. 71, від 15 листопада 2012 року).

88. Отже, ця скарга є явно необґрунтованою і має бути відхилена як неприйнятна відповідно до [підпункту «а» пункту 3](#) та [пункту 4](#) статті 35 Конвенції.

ІІІ. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [СТАТТІ 3](#) КОНВЕНЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІДСУТНІСТЮ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

89. Заявник скаржився, що під час тримання під вартою його не забезпечили належною медичною допомогою. Він посилався на [статтю 3](#) Конвенції.

90. Уряд стверджував, що протягом тримання заявника під вартою його було забезпечено належною

медичною допомогою. В установах попереднього ув'язнення та виконання покарань його регулярно оглядали лікарі, і він проходив необхідні обстеження та курси лікування.

91. Заявник стверджував, що протягом багатьох років його перебування під вартою медичне обслуговування було незадовільним.

92. Суд зазначає, що, як видається, заявник ніколи не скаржився медпрацівникам установ попереднього ув'язнення та виконання покарань з приводу невідповідності медичної допомоги. Більше того, з тверджень Уряду випливає, що у деяких випадках заявник відмовлявся від проходження курсу лікування, запропонованого йому медпрацівниками установ попереднього ув'язнення та виконання покарань.

93. Твердження заявника про те, що він не отримав належної медичної допомоги, є загальним та не підтверджується жодною фактичною інформацією. При цьому надані Урядом матеріали доводять, що заявник регулярно проходив медичні обстеження і його було забезпечено належною медичною допомогою. Відсутні будь-які ознаки недоліків у роботі медперсоналу установ попереднього ув'язнення та виконання покарань, які б стали підставою для порушення питання за [статтею 3](#) Конвенції (також див. рішення у справах [«Вергельський проти України»](#) (Vergelskyu v. Ukraine), заява № 19312/06, пп. 89-91, від 12 березня 2009 року, та [«Знайкін проти України»](#) (Znaykin v. Ukraine), заява № 37538/05, п. 41, від 7 жовтня 2010 року).

94. Отже, Суд відхиляє цю скаргу як явно необґрунтовану відповідно до [підпункту «а» пункту 3](#) та [пункту 4](#) статті 35 Конвенції.

IV. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ [КОНВЕНЦІЇ](#)

95. Заявник скаржився на інші порушення його прав, гарантованих [Конвенцією](#).

96. Суд дослідив зазначені скарги і вважає, що, з урахуванням усіх наявних у нього матеріалів та належності оскаржуваних питань до сфери його компетенції, вони не виявляють жодних ознак порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї. Відповідно Суд відхиляє їх як явно необґрунтовані згідно із [підпунктом «а» пункту 3](#) та [пунктом 4](#) статті 35 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ [СТАТТІ 41](#) КОНВЕНЦІЇ

97. [Статтею 41](#) Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

A. Шкода

98. Заявник просив присудити йому відшкодування моральної шкоди, але залишив вирішення питання щодо її розміру на розсуд Суду.

99. Уряд стверджував, що ця вимога є безпідставною.

100. Суд вважає, що заявник зазнав страждань та тривоги у зв'язку з фактами, що призвели до встановлення порушення у цій справі. Ухвалюючи рішення на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 7500 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

101. Заявник не подав жодних вимог за цим пунктом. Отже, Суд нічого не присуджує.

C. Пеня

102. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського

центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги щодо жорстокого поводження працівників міліції та неефективності проведеного з цього приводу розслідування ([стаття 3](#) Конвенції) прийнятними, а решту скарг у заяві - неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту [статті 3](#) Конвенції.

3. *Постановляє*, що не було порушення матеріального аспекту [статті 3](#) Конвенції.

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до [пункту 2](#) статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові 7500 (сім тисяч п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися; ця сума має бути конвертована у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу.

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься пеня у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, та до якої має бути додано три відсоткові пункти.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 29 січня 2015 року відповідно до пунктів 2 та 3 [правила 77](#) Регламенту Суду.

Секретар	Клаудія ВЕСТЕРДІК
Голова	Марк ВІЛЛІГЕР